

ИЗЛАЗИ ТРИ ПУТ У МЕСЕЦУ И СТАЈЕ 60 ГР. ГОДИШЊЕ.

ГОДИНА

БРОЈ

5

ВОЈИН

6

1868

20. Фебруара.

ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ, ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.

Издаје и уређује Драгашевић, официр.

Писменост у нашој војсци. — Положај. — Ратовање у средњему веку. — Новине.

Писменост у нашој војсци.

(Свршетак.)

12-та лекција. Слова Ц, Ч, Џ.

Би-че-ви, ве-че-ра, гле-че-ри, де-чи-ца, ку-чи-на, ка-ча-ри, ко-ла-чи, ко-ва-чи, ку-ри-а-чи-ца, ко-ри-це, лу-че-ви, ма-че-ви, му-че-ни-ци, о-ко, о-чи-це, че-ти-це, ов-ца, сав-те, си-ни-ја, ту-га, то-чи-о, ни-зе-ви, це-на, ча-се-ви, чу-до, ја-је, це-вер-да-ри, ца-ка-ње, ци-ге-ри-це, на-руц-би-на, це-ма-да-ни.

У из-би су свет-ла-ци лу-че-вљи. Је-ле-на ме-си ко-ла-че а Ка-ти-ца и-гра о-ра-је. Љу-ди су ве-се-ло и-гра-ли и пе-ва-ли. Де-ца се и-гра-ла у ре-ци и јед-но се у-да-ви-ло.

О-рах, ко-пах не да-до-ше Тур-ци,
 Чу-вах ов-це по-кла-ше их ву-ци;
 У-зех пуш-ку о-дох у хај-ду-ке,
 Хај-ду-ко-вах де-вет го-ди-ни-ца

— — — — —
 Хи-ти-о се ла-вим це-вер-да-ром.

13-та лекција. Слово Ш.

Ду-ша, гу-ша, ча-ша, ка-ша, ле-ше-ви, ла-жи-све-ци, во-до-но-ша, ни-шта-ви-ло, пе-ште-ра, пеш-ча-но ка-ме-ње; у-чи-ли-шта, шу-ба-ра, ши-ло, ша-ра-ти.

На-ша је ка-ша до-бро зго-то-вље-на. На ре-ше-то про-се-ја-ли. На-ша че-та ра-но по-ра-ни-ла и би-ла на вец-ба-њу у шу-ми-ци о-ној. И ма-ле-но бр-даш-це стрел-цу је до-бро до-шло; а стре-лац се не кри-је с то-га што се кур-шу-ма бо-и, већ с то-га да мо-же што ду-же и си-гур-ни-је не-при-ја-те-ља да би-је. Е-то то је о-но: „са-гни се, при-кри се“!

14-та лекција. Слова Ћ и Ђ.

Ћи-во-ти, ђа-во-ли-је, ле-ћи, ђо-ја, ла-ђа-ти се, шћа-пи-ти, ђар-ли-ја-ње, ђа-ко-ни-је, ђе-бра, ђер-до-са-ти, ђи-ка-ње, ђи-пи-ми-це, ђе-мер-ли; из сви-је-та сре-те ћи-ри-ци-је, ђо-ра-ви, ђур-ђе-во цве-ће. Ђур-ђев да-нак хај-дуч-ки са-ста-нак. Ђу-та-ли-це, под-му-к-ли-це, ђут-ка-ти.

На во-ди су ла-ђе о-но, што ко-ла на су-ву. У Сту-де-ни-ци је те-ло све-то-га Си-ме-у-на и-ли Сте-ва-на Не-ма-ње, пр-во-га кра-ља на-ше-га. Ћи-рил и Ме-то-ди-је бе-ја-ху пр-ви про-свет-ни-ци сло-ве-ни-ма.

Да ви-ди-те ла-вру Сту-де-нич-ку
 Не да-ле-ко од Но-вог Па-за-ра;
 Да ви-ди-те Ђур-ђе-ве сту-пове
 Код Де-же-ве ста-ри-јех дво-ро-ва,
 За-дуж-би-не ца-ра Си-ме-у-на

— — — — —
 Док за-па-лим Ра-чу у крај Дри-не,
 И по-гу-бим Ха-ци Ме-лен-ти-ја,
 Кој' је и-ш'о пре-ко мо-ра си-њег,
 Те је Влаш-ку ђа-бу по-ла-зи-о...
 ... Кад ха-ци-је на ђа-бу по-ла-зе,
 Тад' у на-ма жи-во ср-це пу-ца. ...

15-та лекција.

Отворајте сваку књигу, другови, и сваку читајте разумно и с разумевањем. Скоро ћете видети, да је наука светлост и срећа, а незнање тама и јад. На завете повуците ваздуха, на тачкама застаните.

Из благодарности учитељима, сваки нека бар по једнога незналицу научи. Ово је њима највећа награда.

Умни људи веле да је наука човеку нужна, глупи веле, е је боље у незнању живети. Не треба бог зна колико мислити, па да се увиди корист од разумнога учења. Човек треба да познаје своје дужности према Богу и према свету, који је ово њега. Ово се све учи само мишљењем; књиге су што и говор и учитељ.

Главни је закон божиј: воли свакога, као што самога себе волиш; а то значи, не жели и не чини никоме зла; та и теби није доиста мило кад би ти други ко удио или желио да науди.

И ако целога живота свога ово на уму имао будеш, свет ће те звати добрим и паметним, а савест ће те срећом наградити.

Поштен човек весело живи на беломе свету — он се никога не боји до Бога, нити њега и шта може да узнемири; човек пак с нечистом савешћу од свакога стрепи, ка плашљива врана.

У животу своје сваки човек треба да се брине не само за своје добро, но и за добро свију, јер главни закон хришћански, као што знамо вели, чини другима само то што желиш да и теби други чине.

Наука нас учи, како да разна добра себи и другима најлакше добијемо.

Само треба пажљиво да читате, па ћете моћи разумети оно што је у књизи напечатано.

Наравствене су дужности наше изложене у „десет заповеди божијих“, — разумите их добро.

У кући има домаћин и он каже шта да се ради. У селу има кмет, и он у договору са свима кућним старешинама наређује ово или оно за опште добро.

У вароши има суд. У држави има државна управа. И у селу, и у вароши и у држави влада један закон — грађански.

Десетина, чета, батаљон, бригада, једном речи цела војска има такође своје законе — који се зову војни закони.

Над свима тима законима: црквеном, грађанским и војничким, стоји главни закон или природна снага, коју сам Бог одреди.

Човеку је Бог дао ум и вољу. То су две силе којима се људи служе. Ко се хоће да користи јестественим силама, треба да изучи јестество. А јестество је све ово што око нас видимо. Мудар беојаше онај човек, ко рече, да сила на паре може да одмени толике људе и коње, и ко рече, е могу бити пароплови и железњаци.

Ветром се човек користи код ветрене млине; ветром се људи служе, те раширеним платном плове по води. Бранама се зауставља вода, да се и на мањим рекама велика водена снага добије. Земља пије воду и у њој ничу небројене травке.

Науке за свашта помажу. Један учеван јачи је од десет неучевних. Много даровитих људи пропадне, само што ништа не уче.

Наука је, браћо, велика ствар. У рекрутској школи тек мало је науке, па и то дуго и дуго учевни људи тражише. Ни једној науци нема краја. И само је онај не поштује, који ништа не мисли, који је цео свој век провео у тами.

Наука не стоји на једном месту, већ се непрестано креће у напред. Тако и војна наука. Некада су се људи камењем тукли; доцније дођоше стреле и копча; а после, погледај, прах се изуме и оружје усаврши. Најпре бејаху некаке чудне пушке што се на точковима вукеше, и једва пунише; после дођоше као некаке кремешаре, па онда праве кремешаре, па на капсу. Има сад пушака што се са страга пуне. — Војевање садашње једва је и налику на војевање у старо време. Оружје у рукама искуснога стрелца добро бије на хиљаду корака; пажљивост и вештина то су душа у рату.

С непријатељем се треба брзо тући.

Ја тако мислим, да је учевној војсци лакше у рату. Кад само сваки војник хитро и мудро ради, мислећи на победу, — непријатељ не може с таквом војском на крај изићи; јер где сви свакога бране а сваки све — ту је непријатељ слаб: наша снага надвладаће.

Кад је Ђорђе Србијом завад'о
И Србију крестом прекретно:
Од Дунава до Влаха старога,
Од Тимока па до воде Дрине, —
Тад је Ђорђе Дрини беседио:
Дрино водо племенита међо

Измеђ' Босне и измеђ' Србије!
Та скоро ће и то време доћи
Кад ћу јунак и тебека прећи
И честиту Босну полазити.

— — — — —

Ето то је од прилике начин, којим би се могло и код нас да покуша. Не велимо да је превасходан и да бољег нема, нити ће бити; — али то велимо, да је он из два узрока бар за сад изредан; прво, што је се њиме већ служило и веома успело. И то употребљавали га баш они људи, који су нашој нарави најближи од свију не Срба. И

друго, он је и најбољи за нас, јер нам нико од наших не изнесе до сад никаквога *) згоднијега.

И после овога још нам остаје да коју проговоримо о томе, како би најлакше научили нашега војника, како да напише бројеве које чује. То је трећи захтев, коме ми морамо још да одговоримо.

Ово је већ много лакша ствар; и по нашем мњењу, најлакше би се овако успело:

Прво је од преке потребе, да сви људи науче добро бројати. И то не само до 100 и 200, већ и преко сто хиљада и милиона. А ово је с тога нужно, што они добијају појма о величини појединих бројева, и јер (а што је и опет особито важно) бројањем увиђају онај десетичан закон, на коме стоји система нашега бројања. А да и не речемо то, што они који нису знали даље од 20 да броје, овде то науче; без кога је немогуће човека убедити зашто му је нужно да пише бројеве, које он не познаје а који му никад не требаше.

При овоме бројању још показује им се како бројање нема краја, и како сваки број спада у извесну врсту ситнијих или крупнијих бројних гомила.

*) Ми изувимљемо „Буквар за старо и младо“, који је по нашем мишљењу више теоријски удешен и удеснији за учење појединце него укупно, као што је овде тај случај. Осим тога он претпоставља већ вишу развијеност код учитеља.

Сад им се покаже како да напишу бројеве од 1 до 9. Каже им се е су то **јединице**, јер у њима нема ни једне десетице, стотине и т. д. веће јединице. Иначе јединица је толика, колико показује мисао, коју смо под цифром или оним видним знаком замислили. Покаже им се знак **0**, а да она сама за се ништа не вреди. Ал с десне стране какве већ значеће цифре метнута, уздиже броју вредност на 10, 100... пута, колико места она у десно запрема.

За јединицама иду десетице, које ђаци већ из бројања знају. Поред **0** с леве стране 1 написано значи 10. Ако би се на томе месту 2 метуло, значило би то 20, ако би 3, онда 30 90. Цифра 1 и две нуле значи 100; 2 и две нуле 200 900. 1 и три нуле значи хиљаду и т. д. тим редом покаже им се како се на дак начин пише:

десет . . .	10,	сто	100,	хиљада . .	1000,
двајест . .	20,	две стот. . .	200,	две хиљ. . .	2000,
тријест . .	30,	три стот. . .	300,	три хиљ. . .	3000,
четријест .	40,	четр. стот. .	400,	четр. хиљ. .	4000,
педесет . .	50,	пет стот. . .	500,	пет хиљ. . .	5000,
шесет. . .	60,	шест стот. .	600,	шест хиљ. .	6000,
седамдесет	70,	седам стот. .	700,	седам хиљ. .	7000,
осамдесет	80,	осам стот.. .	800,	осам хиљ. .	8000,
деведесет	90,	девет	900,	девет хиљ. .	9000,
		милион . . .	1.000,000	и т. д.	
		два мил. . . .	2.000,000		
		три мил. . . .	3.000,000	и тако даље.	

И у броју 10 има само **једна** десетица или десет јединица. И ту се јединице означавају само у вишој јединици која се **десетицом** зове, те с тога се и меће онде (с десне стране) 0, која вели: нема ни једне јединице више поред десетице. И то 1, што

с леве стране нуле стоји, само с тога значи десет, јер је при писању условљено, да сваки следећи с леве стране број, 10 пута је већи од онога што је до њега с десне стране.

Исто би се тако мислило за 20, 30 100, 10,000

А ђаци треба ово да запамте:

Кад им се рече да напишу извесан број, прво треба да помисле у себи, колики је тај број што им се зададе. После помислиће колико има у томе броју рејимо стотина, десетица и јединица. И кад то добро увиде, онда тим редом, као што је број изговорен нека пишу. Где је се на прилику са стотине одмах на јединице прешло, ту десетица нема (т. ј. оне се изговарају у вишој јединици — стотини —) и оне се 0 означе.

На прилику зада се да ученик напише број двадесет и пет?

Одговориће се: у томе броју има два по десет и једно пет. И написаће се

2 десет и 5 или

25, почем се оно десет подразумева већ по самоме месту, где је 2 написано.

Исто тако бројеви педесет и пет; седамдесет и пет Бројеви сто два, седам хиљада, седам стотина и седам . . и т. д. написали би се кад се одмах они у мислима рашчлане на стотине (овај други и на хиљаде), на десетице и јединице, при чему се број стотина одмах напише знаком — цифром — као да је то проста јединица, десетица опет знаком (опет као да је то јединица), и напослетку јединице просте.

И из овога бројања и писања, ђаци су двоје

научили: прво умеју у глави да сабирају бројеве; и друго видели су, да свака цифра има две вредности: личну, коју свака цифра као таква има, и местну, због места на коме стоји. Т. ј. они знају да јединице просте стоје на првом месту, десетице стоје одмах до њих с леве стране, стотине одмах до ових, с леве итд.: Сваки следећи број на лево по самоме месту већ, десет пута је већи од онога броја што је први до њега ал с десне стране.

И ово су први појмови бројању и у исти мах спрема да им се и рачунање почне показивати.

*

Ми с овим свршисмо наш говор о овоме тако важном предмету „Писмености у нашој војсци.“ И надамо се да нам није замерено што смо то говорили; јер ми ово нисмо с тога чинили, што смо хтели бога да учимо, већ само да говором нашим напоменемо предмет један, који иде у исту врсту, у коју и све друге ствари што се врло важне броје, а војницима се морају да покажу. И још веће. Међу тим ми не мислимо да нам се у целоме овоме не ће моћи погрешка наћи, и вољни смо да саслушамо свакога, који би нас с разлогом хтео да поправи.

3.

Положаји.

(Продужење.)

Заузимање јаруге за обрану. Бранички одред располаже се обично шире, него што је земљиште приступно, — колико пак шире, то највише зависи од пролазности јаруге. Иза најприступнијих места сасрећује се војска, иза неприступнијих ра-

сполаже се шире; иза најнепреступнијих места или се војске и не меће, или се постави само нешто стрелаца и артилерије, кад са тих места могу да бране приступе к другим тачкама. Непосредна обрана јаруге оставља се пешадији и артилерији; коњица ту учествује, нарочито налетом на непријатеља и то у томе тренутку, кад је он тек прешао јаругу и почео се уређивати, а за леђи му стоји препрека. У осталом, управљајући се према пространству јаруге и према пролазности њеној, — коњица се може увести у бој и да нападне на непријатеља или бар да му нападом баш онда прети, кад је он ушао у домашај снажне браничке ватре. Обе стране јаруге поседују се само у томе случају, кад је она широка, кад су стране једнако високе и по дну је слободан пролаз у свима правцима. При овоме разастире се стрелци по страни, која је непријатељу окренута, и заклањају се нагибом јаруге, као год грудобраном; најближе резерве размештају се у подножју, артилерија долази иза нагиба, који је на страни бранитеља, и то против места, са којих се најлакше приступа ка тачкама, што положајем владају; а особито пак она се меће на она места, с којих се могу непријатељска одељења уздуж тући; на ово треба обратити особите пажње. Размештај осталих родова биће исти, као при обрани висине, при чему се, ако су обе стране исте висине, само у неколико увећа дубина бојнога реда, да би што мање страдао од непријатељскога оружја.

Напад на јаругу; кад је страна, коју је бранитељ посео, виша од противне, — тада је цео посао исти као и при нападу на висину, но још су нез-

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

годнији усло ви овде (приступіе ка подножіу висине отежан іаругом), т. і. артилерија остаіе на удаље-ним положајима и цела тешкоћа боја пада на іедину пешадіу. Ако су обе стране іеднако високе, тад се задатак нападачу знатно олакшава, іер му успех іуриша може да спреми артилеріјска ватра. У почетку борбе особито іе нужно оіачати артилеріјску ватру, да се умукну непријатељски, топови, да му се забуни и растроји најближа војска и да се принуди, да уступи нешто од краја іаруге (последња цел може се само тако постићи, кад се приближи бранитељу: то и іесте главан задатак последње періоде ватрене борбе). У овоме тренуту предузме се одсудан іуриш; при чему артилерија остане с ове стране іаруге, а тако исто и део пешадије, који се саставља или од предње војске борнога дела, или од најближих његових поткрепљења (ове су мере преко потребне, а особито ако намера зло испадне); остала одељења сиђу у іаругу и іурише уз противну страну, као год на брдо обично. Чим се само іедан део нападача утврди на противној ивици, одмах и іедан део артилерије прелази на ту страну. (Није тешко приметити, да іе напад на іаругу готово са свим налик на избачени наступни прелаз са пуцањем; цела разлика стоји у томе, што іе се при іуришу на прелаз дефиловало, а међу тим, нападајући на іаругу, може се наступати већим или мањим фронтом.)

Напад ваља свагда управити против најважнијег а најприступнијег места. Само се по себи разуме, ако іе могуће обићи такав положај — а ово се може учинити при свима готово положајима, који

су с лица неприступни — то не треба пренебрећи ту прилику те са нападом на лице сјединити облажење положаја. (Продужиће се.)

Ратовање у средњему веку.

(Свршетак.)

Између 1370 и 1390-те године слободна варош Ауксбург имала је двадесет великих топова и све швајцарске вароши топовима браћеху зидове својим варошима. Па при свем овоме у прво време они беяху врло недостатачни. Дрвене цеви са округластим грлина заменише се лоповима, који беху направљени од гвоздених шипака, а тима се и обвнџају, те тако су изгледали као ваљци. Тек у подовини четрнаестог века почеше се лити цеви из смеше, од бакра и калаја; но и опет топ је имао два комада: један за барут (комора) а други дужи за зрно. У петнаестоме веку швајцарац Мариц лио је цеви једноставне, којима оба дела не беяху више одвојена. Троне справе, које у прво доба бацаху зрна од стотине и више фуната тешка, — врло су се тешко пуниле и управљале, а још теже беяху за преношење.

У подовини петнаестог века изнађе кнез Малатеста од Рамини мерзере и бомбе; али оне се тек полагајано примише и код других народа. На свршетку петнаестог столећа употребише Французи лафете с точковима. Немци се по најпре почеше служити топовима у отвореноме пољу, а нарочито у Хусовским ратовима. Топови, из којих се на Цариград (1453) пуцаше, били су дивске величине. Зрно

град је погодило, на сваки начин имађаше јакога дејства. Али гледајући на то што многа зрна мимо белеге пролажаху, — топције су морале јако страдати; особито пак били су у великој опасности при избацавању свога сопственога оруђа, да их не би комади поубијали. Пред Цариградом се распрште највећи и најскупљи топ, и делови његови поубијаше много људи. Они су се могли избацити само седам пута на дан. Сама барутна мера, кал би се метнула у мање калибре, имала би десет пута јачега дејства.

У Италијанскоме рату Карла VIII и Луја XII, Французи се служажу већ доста савршеном артилеријом. Али ови топови према нашим данашњима, бејаху далеко и далеко изостали. Зрна, циви и остала направа око топа, још дуго времена бејаху врло саката. Само се Шпањурци, научивши од Арана, — још одмах у почетку служажу гвозденим зрнима, док сви остали народи бацаху камење.

Мале ватрене циви педаљ дугачке први пут се почеше правити у Перуђини и од Пистоја, где направљене бејаху, добише име пиштољи. Веће бејаху пушке или бомбарделе, мускете и фалконете. Иза несавршене направе с паљачима, којима се у почетку потпаљиваше барут, дођоше савршеніе (1517) и табани с котурићем.

Прах пушчани и пешадија, што из дана у дан напредоваше, — истиснуше тешко оклопљену коњицу, која пређе бејаше језгро свакој војсци. Дитмарши, Швајцарци и Хусовци међу хришћанима а њеичари међу мухамедовцима, надвладаше тешке коњике и по брдама и у равницама. Пешак, кога пређе не хтедохе ни спомињати, доби сада своје вредности.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

У току четрнаестог и петнаестог столећа све више и више падаху ратне установе, што стајаху на ленском појму. Најамници се и опет показаше, и на име у Италији и Француској; али они сада бејаху такав бич народима, да владоцима много милије бејаше, да се без њих прођу. На њихово место овде и онде дођоше сталне војске, које се безусловно покоравашу своме владоцу; вође најамника прописивашу често правила оним господарима, којима су служили. Тако зване ордонанс-компаније, које Вилип Август први пут у Француској уведе, добише од Карла VII чвршће устројство. Стрелци пак, које он увести хтеде, нису могли успети, јер план, по коме их он установи, бејаше кроз и кроз погрешан.

У вештини опсађивања као и у подизању утврђења у опште, — имао је барут врло великога утицаја. Најачи видови и силне батерије поставише се према непријатељским батеријама. Зидови се прометаше у бедеме са куртинама и бастioniма и опсадници се приближавашу граду помоћу изломљених ровова, у којима се крише од непријатељских топова.

Сви напретци у ратноме знању и уметности учињени, иђаху на то, да умале важност коју до тада ритери и најамници имађаху. Вароши још раније од ритера имађаху изумљене топове (?). Ритери и најамници изгубише гласа кога пре имађаху као ратници. И једне и друге уништише слободни грађани, који не тражаху у рату хлеба, и који не сматраху бој за мерење занатске способности, па се зе то и бораху са снагом ватрена одушевљења. У целоме средњем веку не задобише најамници и

ритери нигде такве славне победе, као Швајцарци код Лаупана, Моргартена, Семпах и Нефелса, као Дитмарши код Хемингештета и Хусовци код Аусига и других места. Рат не бејаше више монопол плећства као што и знање престаде бити само свештеничком својином. Одважност и образованост душе јесу два најчвршћа бранича слободи. И само је онај народ кадар да двогуби јарам светских и дневних тирана сметне, — који уме носити оружје и који је изображен, који има знања!

Многи писци мисле да се прахом моћ владара уздиже, а самосталност народа у опасност доводи. Но ми не можемо мислити тако. Пушчани прах није оскупио војену спрему, већ шта више умањео. Пушка стрелчева није тако скупа, као што је парип и панцер коњаников, а при томе је још пешак на удесноме удаљењу снажно дорастао тешко наоружаноме коњанику из средњег века. Тако је исто велики топ много приступнији народу но негдашње тешке справе, којима се зид проваљиваше. Ратовање с барутом много је народније, но са оклопљеним коњаницима. Народ много лакше може набавити пушке, но бојне парипе. Ипак и на свршетку овога времена прах не доби оне вредности, коју данас има. Пушке и пиштољи још не беху истиснули омиљене стреле, топови још са свим не заменише справе за рушење зидова. Овај преврат отпоче, и Ленске војске добише самртни удар. Свеопште народно наоружање, основа општој народној слободи, — бејаше ускорено проналаском праха. Али пример Швајцарца, Хусоваца, и Дитмарша даде народној слободи најаче наравствене потпоре.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НОВИНЕ.

НОВ ТОП. У Белђији има нов топ, који је при првој проби упренастио свакога. Из њега бацају картече, но могао би се назвати правије многогрлом пушком, почем пушчана зрна и међу се из њега. А начињен је овако. 37 пушчаних цеву метуте су у сноп и тај сноп обложен је железном кошуљицом или цевљу од кована железа тако, да цела справа изгледа као 6 ђ топ, па је и на такав лафет намештена. Пуни се оздо и то овјко. Има једна плоча са 37 рупа, у сваку се мете по вишек и онда се цела плоча оздо (остраг) приљуби уз топ. Остала направа, особито за потпаљивање није још позната, али се ово знаде: За један минут плоча са вишецима може се 8 пута изменути, т. ј. за 1 минут може се 8 пута палити, а то чини за 1 минут 296 зрна испалити. Носи до на 1500 метара. Зову тај топ картечан (la mitrailleuse) и описан је у Journal de Bruxelles.

ПРУСКИ Ландвер наоружан је сав иглењачама. И што је било другоачијих пушака, све су прометнуте у иглењаче. Пешадија има тројаче иглењаче, но све једнако далеко носе. Драгуни и Хусари добили су иглење карабине, који носе 400 корака. Све те пушке имају један исти калибар и један исти фишек, и разликују се само у дужини и бајонету. За градску одбрану узете су метериљњаче пушке опет иглењаче. Њихова су зрна железна и пробиву сваки кошар, но има их од 2 руке: 12 и 6 лотовних.

У ОРУЖНИЦИ Вернда у Штајеру, где је за Аустрију начињено 250.000 пушака његове конструкције и половину има да их преда у Априлу, а половину у Мају, — сад је у послу и приличан број Шаспотових пушака, које су за Француску ал преко белђијских и енглеских вабрика поручене.